

تأثیر دستکاری هیجانی بر پولشویی با نقش میانجی جهت گیری اخلاقی حسابداران

هادی مورخ^۱، مهدی مران جویری^۲، رضیه علی خانی^۳، محمد رضا پورعلی^۴

چکیده

ویژگی های شخصیتی و اخلاقی، تأثیر بسزایی در بروز رفتار های حرفه ای حسابداران دارند. پژوهش حاضر با هدف بررسی تأثیر دستکاری هیجانی بر پولشویی با نقش میانجی جهت گیری های اخلاقی حسابداران اجرایی شد. برای این منظور، نمونه ای از ۳۰۶ نفر از رئیس حسابداری، مدیر و معاونین مالی شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار در سال ۱۴۰۰ انتخاب شدند. در پژوهش حاضر جهت داشتن شانس مساوی تمامی اعضای نمونه از روش نمونه گیری تصادفی ساده استفاده شد. مبنای نظری پژوهش از طریق پژوهش های کتابخانه ای و داده های پژوهش از طریق پرسشنامه تهیه و جمع آوری شده است. فرضیه های پژوهش بر اساس معادلات ساختاری آزمون شده است. نتایج پژوهش نشان داد که دستکاری هیجانی بر پولشویی تأثیر مثبت و معناداری دارد. دستکاری هیجانی از طریق جهت گیری اخلاقی بر پولشویی تأثیر مثبت و معناداری دارد. همچنین دستکاری هیجانی از طریق نسبی گرایی و ایده آل گرایی بر پولشویی تأثیر مثبت و معناداری دارد. به طور کلی نتایج نشان می دهد قضاوت و تصمیم گیری افراد تحت تأثیر ویژگی های فردی-رفتاری افراد بوده و این ویژگی ها بر تصمیمات مالی آن ها اثرگذار است. در واقع دستکاری هیجانی تمایل حسابداران به بروز رفتارهای غیر اخلاقی مانند جرائم مالی نظیر پولشویی را افزایش می دهد.

واژه های کلیدی: دستکاری هیجانی، پولشویی، جهت گیری اخلاقی.

طبقه بندی JEL: M31, M32

^۱ گروه حسابداری، واحد چالوس، دانشگاه آزاد اسلامی، چالوس، ایران Hadi.Movarekh@yahoo.com

^۲ گروه حسابداری، واحد چالوس، دانشگاه آزاد اسلامی، چالوس، ایران (نویسنده مسئول) Mr.maranjory@gmail.com

^۳ گروه حسابداری، واحد چالوس، دانشگاه آزاد اسلامی، چالوس، ایران Alikhani_r2@yahoo.com

^۴ گروه حسابداری، واحد چالوس، دانشگاه آزاد اسلامی، چالوس، ایران Pourali@iauc.ac.ir

۱- مقدمه

طبق متون روانشناسی، رفتارها و تصمیم‌گیری‌های اخلاقی افراد، به ویژگی‌های روانشناختی آن‌ها وابسته است. این مهم تا آنجاست که پژوهش‌ها در حوزه روانشناسی نشان دادند که قضاوت و تصمیم‌گیری اخلاقی افراد تحت تاثیر ویژگی‌های فردی-رفتاری افراد بوده و این ویژگی‌ها بر تصمیمات مالی آنها اثرگذار است. پژوهشگران روانشناسی اجتماعی نشان داده‌اند که هیجان‌ها و ویژگی‌های شخصیتی منفی از جمله دستکاری هیجانی، موجب نقض هنجارهای اجتماعی و اخلاقی می‌شود. هوش هیجانی موضوعی است که سعی در تشریح و تفسیر جایگاه هیجان‌ها و احساسات در توانمندی انسان‌ها دارد. گلمن (۱۹۹۹) معتقد است هوش هیجانی، شامل شناخت، کنترل عواطف و هیجان‌های خود است. هوش هیجانی اصطلاح فراگیری است که مجموعه گسترده‌ای از مهارت‌ها و خصوصیات فردی را در بر گرفته و به‌طور معمول به آن دسته مهارت‌های درون فردی و بین فردی گفته می‌شود که فراتر از دایره مشخصی از دانش‌های پیشین، مانند بهره‌های هوشی و مهارت‌های فنی یا حرفه‌ای است (خسروآبادی و بنی‌مهد، ۱۳۹۴). هوش هیجانی را شامل ظرفیت فرد برای قبول واقعیات، انعطاف‌پذیری، توانایی حل مشکلات، توانایی مقابله با استرس و تکان‌ها می‌داند. گلمن (۱۹۹۹) همچنین هوش هیجانی را از هوش عمومی منفک کرده و به نظر او هوش هیجانی، شیوه‌ی استفاده بهتر از هوش را از طریق خودکنترلی، اشتیاق، پشتکار و خود انگیزی شکل می‌دهد. وی همچنین بر این باور است که هوش هیجانی، مؤلفه‌های خودآگاهی، خودمدیریتی، آگاهی اجتماعی، مدیریت رابطه را شامل می‌شود. بر اساس تحقیقات انجام‌شده، افرادی که مهارت هیجانی دارند یعنی کسانی که احساسات خود را به‌خوبی می‌شناسند و هدایت می‌کنند؛ احساسات دیگران را نیز درک و به نحو اثربخشی با آن برخورد می‌کنند، در هر حیطه‌ای از زندگی ممتازند، خواه در روابط عاطفی باشد یا در فهم قواعد؛ ناگفته‌هایی که در خطمشی سازمان به پیشرفت می‌انجامد. این افراد در زندگی خویش خرسند و کارآمدند و عادات فکری در اختیاردارند که موجب می‌گردند آن‌ها افرادی مولد و کارآمد باشند (مران‌جوری و همکاران، ۱۴۰۰). هوش هیجانی با شناخت فرد از خویش و دیگران، ارتباط بین فردی، سازگاری و انطباق با محیط در جهت ارضای نیاز خود و انتظارات اجتماعی وابسته است. به‌عبارت‌دیگر، هوش هیجانی فرد با مسائل فردی و اجتماعی روزمره سروکار دارد. هوش هیجانی پیش‌بینی‌کننده‌ی موفقیت فرد در زندگی است زیرا نشان‌دهنده‌ی عملکرد فرد در موقعیت‌های اضطراری است (بردبری و گریوز، ۲۰۰۵). مطالعات گذشته نشان می‌دهد که میان هوش هیجانی و رفتارهای اخلاقی رابطه معنی‌داری وجود دارد به این صورت که هرچه هوش هیجانی افزایش یابد؛ رفتار غیراخلاقی کاهش می‌یابد (حیدری و همکاران، ۲۰۰۸). اما در تحقیقی دیگر دشه‌پند و جوسف (۲۰۰۸) نشان دادند که رابطه مثبت و معناداری میان هوش هیجانی و رفتار اخلاقی وجود دارد. افراد باهوش هیجانی بالا؛ قادر هستند که احساسات خود و دیگران را درک و کنترل نمایند و این موضوع اعمال و رفتار آن‌ها را هدفمند می‌نماید (شفر، ۲۰۱۸). پژوهشگران نشان دادند در دنیای امروز، سازمان‌ها برای آن‌ها که بتوانند بر چالش‌های خود غلبه کنند؛ نیازمند کارکنانی هستند که هوش هیجانی مناسبی را دارا باشند. همچنین مطالعات نشان داده است که هوش هیجانی در حرفه حسابداری کمتر از سایر فعالیت‌ها در رشته‌های کسب‌وکار و اقتصاد است (پالامینو و کناس، ۲۰۱۰).

از طرف دیگر دستکاری هیجانی، جنبه منفی هوش هیجانی است. دستکاری هیجانی نشان‌دهنده توانایی افراد برای به کنترل گرفتن احساسهای دیگران به نفع خود است (گریو و همکاران، ۲۰۱۴). بر این اساس، دستکاری هیجانی موجب افزایش رفتارهای فرصت‌طلبانه و غیراخلاقی می‌شود. اما، افراد با ویژگی دستکاری هیجانی بالا، بر احساسات و عواطف دیگران تسلط دارند و آن‌ها را به نفع خود، مدیریت می‌کنند تا منافع شخصی خود را بدست آورند. کسانی که از دستکاری هیجانی بالایی برخوردار هستند سعی می‌کنند تا با بکارگیری گفتارهای گوناگون، بازی با کلمات، تکرار و پافشاری و ترفندهای مختلف احساسهای دیگران را برانگیخته و آن‌ها را در نفوذ و سیطره خود قرار دهند (آستین و همکاران، ۲۰۰۱). نتایج پژوهش‌ها در حوزه

حسابداری و گزارشگری مالی نشان داده است که دستکاری هیجانی موجب دستکاری سود و گزارشگری مالی گمراه کننده می شود (کارآزموده فرد و همکاران، ۱۴۰۰: شریفی و همکاران، ۱۳۹۸). بر اساس مطالب فوق پژوهش حاضر تلاش می کند تا با مطالعه این موضوع، شواهدی تجربی در این حوزه ارائه دهد. لذا قصد دارد تا ارتباط میان ویژگی رفتاری دستکاری هیجانی را بر تمایل افراد به پولشویی به عنوان یکی از جرائم مالی بر اساس نظریه جهت گیری اخلاقی (ایده آل گرایی و نسبی گرایی) و تئوری روانشناسی مثبت گرا مورد مطالعه قرار دهد. با توجه به افزایش جرائم مالی (پولشویی) در اقتصاد کشور در سال های اخیر و اهمیت موضوع برای قانون گذاران در این حوزه به نظر محققان، نتایج این تحقیق موجب گسترش مبانی نظری تحقیقات گذشته درباره اخلاق و موضوعات رفتاری در حسابداری می شود. دوم این که شواهد این پژوهش نشان خواهد داد که آیا دستکاری هیجانی عامل تأثیرگذاری در نگرش افراد به پولشویی خواهد بود یا خیر؟ این موضوع به عنوان یک دستاورد علمی می تواند اطلاعات سودمندی را در اختیار نهادهای قانون گذار در حرفه حسابداری قرار دهد. سوم این که این تحقیق می تواند درک بهتری درباره این موضوع که شخصیت و رفتار فردی تا چه اندازه می تواند بر تمایل افراد به پولشویی تأثیرگذار باشد به استفاده کنندگان و ذینفعان این تحقیق ارائه نماید.

۲- پیشینه تجربی پژوهش

بیانچی و میر کوویچ^۱ (۲۰۲۰) در پژوهشی نشان می دهند که ماکیاولیسم با حالات و احساسات ذهنی منفی مانند افسردگی ارتباط معنی دار و مثبت دارد. آن ها دریافتند که هر چه سلامت روانی افراد بیشتر باشد، تمایل به رفتارهای ماکیاولیسمی کمتر خواهد بود. همچنین آن ها در این پژوهش اذعان می نمایند افرادی که در آن ها ترکیبی از افسردگی و ماکیاولیسم وجود دارد، تمایل این افراد به رفتارهای غیراخلاقی بالا است. لوبو^۲ (۲۰۱۹) آنان در پژوهش خود نشان داده اند که احساسات و هیجانات فرد می تواند بر قضاوت و تصمیم گیری او اثر بگذارد. به این شکل که احساسات و هیجانات خوب موجب ایجاد نگاهی مثبت به موضوع و وضعیت می شود. اما احساسات و هیجانات منفی موجب ایجاد دیدگاه منفی تری می شود. اناجسکو^۳ و همکاران (۲۰۱۹) در بررسی ارتباط میان هیجانات و اخلاق مالیاتی دریافتند که هیجانات مثبت رابطه ای مثبت و معنی دار پایینی با اخلاق مالیاتی دارند. اما هیجانات منفی رابطه ای منفی و بالایی با اخلاق مالیاتی دارد. به عبارت دیگر، با افزایش هیجانات منفی در مؤدیان مالیاتی تمایل آن ها به پرداخت مالیات کاهش می یابد. روز پالومینو و همکاران^۴ (۲۰۱۹) در پژوهشی به بررسی رفتارهای غیراخلاقی و ویژگی های رفتاری افراد پرداختند. نتایج نشان داد نشان داده شد رفتارهای خلاف قانون و غیراخلاقی می تواند تحت تأثیر ویژگی های رفتاری نظیر ماکیاولیسم، خودشیفتگی و ضداجتماعی قرار گیرد. از این رو، آن ها تأکید دارند وقوع جرائم و رفتارهای خلاف قانون، تنها ناشی از متغیرهای اجتماعی، سیاسی و اقتصادی نیست، بلکه عوامل روانشناختی نیز عامل مهمی به شمار می آید. بلچاک^۵ و همکاران (۲۰۱۸) دریافتند کارکنان با ویژگی ماکیاولیسم بالا رفتارهای نظیر دستکاری هیجانی بالایی دارند. همچنین در این دسته از افراد رفتارهای نامطلوب و خلاف اخلاق بالا است. آن ها پیشنهاد می نمایند که مدیران از طریق رهبری اخلاقی، رفتار کارکنان را کنترل و تعدیل نمایند. دیردن^۶ (۲۰۱۷) دیدگاه مردم آمریکا را درباره پولشویی در ایالت کارولینای شمالی مورد بررسی قرار داد. یافته های تحقیق او نشان داد که به عقیده ۷۴ درصد پاسخ دهندگان پولشویی را مشکل اصلی اقتصاد آمریکا در دهه اخیر می دانند. آن ها اذعان می نمایند که مقامات اشاره کافی به موضوع پولشویی نمی نمایند. شواهد دیگر این تحقیق نشان داد افرادی که محافظه کاری اجتماعی بالایی در روابط اقتصادی دارند، خود پولشویی را مشکل عمده ای برای اقتصاد نمی شناسند.

1- Bianchi & Mirkovic

2- Lobo

3- Enachescu

4- Roeser et al.

5- Belschak

6- Dearden

لو^۱ (۲۰۱۷) در مقاله‌ای با عنوان هوش مالی و اطلاعاتی نیاز مبارزه با پولشویی عقیده دارد مبارزه با پولشویی نیازمند هوش مالی و اطلاعاتی است. به نظر او بانک‌ها و قانون‌گذاران به‌منظور رعایت استانداردهای بین‌المللی در مبارزه با پولشویی باید مقررات جامع‌تر و سخت‌تری را تدوین نمایند تا فعالیت‌های پولشویی به کنترل بانک‌ها درآید.

عزیزلی و همکاران^۲ (۲۰۱۶) در بررسی خصوصیات تاریک شخصیت، خلاف و جرم، فریب و رفتارهای ضداجتماعی با تفاوت‌های فردی، نشان دادند خصوصیات تاریک شخصیت مانند نارسیم، ماکیاولیسم و رفتار ضداجتماعی با رفتارهایی نظیر فریب‌کاری رابطه‌ای معنی دار دارد. همچنین نتیجه تحقیق آن‌ها بیانگر این موضوع بود که ماکیاولیسم با تقلب رابطه‌ای مستقیم و معنی دار دارد.

عیسی خانی خانسری و همکاران (۱۴۰۱) در پژوهش بر مبنای نظریه ذهن، تاثیر متغیرهای روانشناختی ماکیاولیسم و هوش هیجانی بر جهت‌گیری اخلاقی را در دانشجویان تحصیلات تکمیلی حسابداری مورد بررسی قرار می‌دهند. نتایج این پژوهش نشان می‌دهد هوش هیجانی بر ایده آل‌گرایی تاثیر معنی داری ندارد. اما هوش هیجانی بر نسبی‌گرایی تاثیر معنی دار و مثبت دارد. هم‌چنین یافته‌های این پژوهش بیانگر آن است که ماکیاولیسم بر ایده آل‌گرایی تاثیر معنی دار و منفی و بر نسبی‌گرایی تاثیر مثبت و معنی دار دارد. شواهد این پژوهش بر این موضوع تاکید دارند که جهت‌گیری اخلاقی دانشجویان حسابداری، متأثر از ویژگی‌های روانشناختی آن‌ها است.

امیری و همکاران (۱۴۰۰) در تحقیقی نقش واحد حسابرسی در ریسک پولشویی را مورد مطالعه قرار دادند. هدف پژوهش پیش‌بینی روابط علی میان سازه‌های واحد حسابرسی (وضعیت واحد حسابرسی، ریسک کشف تقلب، توانمندی و انگیزه حسابرس و قوانین حاکم بر گزارشگری مالی) و ریسک پولشویی سازمان‌ها است. جامعه آماری این پژوهش شامل مدیران شرکت‌ها، حسابرسان و اعضای هیات علمی دانشگاه‌ها بوده و جهت گردآوری داده‌ها از پرسش‌نامه استاندارد شده استفاده شده است. پس از انجام آزمون‌های پایایی و روایی داده‌های نمونه، تحلیل‌های مربوط بر اساس رویکرد مدلسازی معادلات ساختاری صورت گرفت. نشان دادند که ریسک پولشویی سازمان‌ها تحت تاثیر سازه‌های هیئت مدیره و واحد حسابرسی (وضعیت واحد حسابرسی و ریسک کشف تقلب) قرار می‌گیرد.

۳- فرضیه‌های پژوهش

بر اساس مبانی نظری و پیشینه تحقیق فرضیه‌های پژوهش به شرح زیر تدوین می‌گردد:

فرضیه ۱: دستکاری هیجانی بر تمایل حسابداران به پولشویی تاثیر دارد.

فرضیه ۲: دستکاری هیجانی از طریق جهت‌گیری اخلاقی بر تمایل حسابداران به پولشویی تاثیر دارد.

فرضیه فرعی ۱-۲: دستکاری هیجانی از طریق ایده آل‌گرایی بر تمایل حسابداران به پولشویی تاثیر دارد.

فرضیه فرعی ۲-۲: دستکاری هیجانی از طریق نسبی‌گرایی بر تمایل حسابداران به پولشویی تاثیر دارد.

۴- روش‌شناسی تحقیق

به‌طور کلی روش‌های تحقیق در علوم انسانی را می‌توان با توجه به دو معیار هدف تحقیق و نحوه گردآوری داده‌ها به روش‌های مختلف و متعددی تقسیم بندی کرد. از نظر هدف روش‌های تحقیق به سه گروه تحقیق توسعه‌ای، کاربردی و بنیادی و از نظر نحوه گردآوری داده‌ها به دو گروه آزمایشی و غیر آزمایشی تقسیم می‌شوند و تحقیقات غیر آزمایشی خود شامل پنج نوع تحقیق پیمایشی، همبستگی، بررسی موردی و سپس رویدادی و علی مقایسه‌ای هستند (سرمد و همکاران، ۱۳۹۰). پژوهش حاضر از نظر هدف کاربردی، از نظر گردآوری داده‌ها غیر آزمایشی از نوع پیمایشی - همبستگی است.

مبانی نظری تحقیق از طریق مطالعات کتابخانه‌ای و داده‌های تحقیق نیز به روش میدانی از طریق پرسش‌نامه جمع‌آوری می‌شود. متغیر وابسته موردبررسی در این تحقیق پولشویی است. متغیر دستکاری هیجانی به‌عنوان متغیر مستقل تحقیق در نظر گرفته شده‌اند. متغیر میانجی در این تحقیق جهت‌گیری اخلاقی شامل ایده آل‌گرایی و نسبی‌گرایی و متغیرهای زمینه‌ای در تحقیق حاضر جنسیت، سطح تحصیلات، رتبه شغلی، سن و سابقه کار در

1- Lowe

2- Azizly et al

نظر گرفته شده است. برای اندازه‌گیری متغیر مستقل دست‌کاری هیجانی از پرسش‌نامه آستین و همکاران (۲۰۰۷) استفاده خواهد شد. هر پرسش‌نامه در طیف لیکرت پنج گزینه‌ای از کاملاً مخالفم عدد ۱ تا ۵ کاملاً موافقم است. برای اندازه‌گیری متغیر مستقل پولشویی از پرسش‌نامه امیری و همکاران (۱۴۰۰) استفاده خواهد شد. برای اندازه‌گیری متغیر میانجی جهت‌گیری اخلاقی از پرسشنامه موقعیت اخلاقی (EPQ) که توسط فورسایت (۱۹۸۰) طراحی شده است، استفاده می‌شود. جهت‌گیری اخلاقی یک متغیر کیفی است که از این پرسش‌نامه هم در حوزه تجارت و هم در حوزه حسابداری به‌طور گسترده توسط پژوهشگران مورد استفاده قرار گرفته است. این پرسشنامه در ایران نیز برای اندازه‌گیری جهت‌گیری اخلاقی در حوزه حسابداری، توسط چندین پژوهشگر مورد استفاده قرار گرفته است. این پرسشنامه شامل ۲۰ سؤال بوده که ده سؤال اول پرسشنامه برای اندازه‌گیری ایده آل‌گرایی و ده سؤال دوم پرسشنامه مذکور برای اندازه‌گیری نسبی‌گرایی است. پاسخ‌ها شامل پاسخ‌های نه گزینه‌ای بوده که در دامنه ۱ برای مخالفت کامل و ۹ برای موافقت کامل قرار گرفته‌اند. همان‌طور که می‌دانیم متغیر میانجی جهت‌گیری اخلاقی به ما کمک می‌کند تا درک کنیم چگونه دست‌کاری هیجانی (متغیر مستقل) بر پولشویی (متغیر وابسته) تاثیر می‌گذارد.

هم‌چنین متغیرهای زمینه‌ای در پرسش‌نامه وجود دارد و از پاسخ‌دهندگان درخواست می‌شود که جنسیت، رتبه شغلی، سن و تجربه کاری خود را مشخص نمایند.

جنسیت: یک متغیر کدگذاری شده است. اگر پاسخ‌دهنده مرد باشد عدد ۱ و در غیر این صورت عدد ۲ می‌گیرد.

رتبه شغلی: یک متغیر رتبه‌ای است. اگر پاسخ‌دهنده رئیس حسابداری باشد عدد ۱ و اگر مدیر مالی باشد عدد ۲ و اگر معاون مالی باشد عدد ۳ اختصاص داده می‌شود.

سن: یک متغیر نسبی است و عبارت است از سن شناسنامه‌ای پاسخ‌دهندگان برحسب سال می‌باشد. که در طبقه‌های ۲۰ تا ۳۰ سال، از ۳۱ تا ۴۰ سال، از ۴۱ تا ۵۰ سال و از پنجاه سال به بالا رده‌بندی می‌شوند.

تجربه کار: یک متغیر نسبی است که نشان‌دهنده تعداد سال‌های تجربه کاری پاسخ‌دهندگان می‌باشد. متغیر تجربه‌ی کاری در این پژوهش اگر بین ۵ تا ۱۰ سال باشد عدد ۱، اگر بین ۱۱ تا ۱۵ سال باشد عدد ۲، اگر بین ۱۶ تا ۲۰ سال باشد عدد ۳ و در صورت داشتن تجربه‌ی بیش از ۲۰ ساله عدد ۴ به آن تعلق می‌گیرد.

پژوهش حاضر از نظر روش؛ همبستگی مبتنی بر معادلات ساختاری می‌باشد. در تحقیق همبستگی رابطه‌ی بین متغیرها بر اساس هدف تحقیق تحلیل می‌گردد. در مدل یابی معادله ساختاری، داده‌ها به‌صورت ماتریس‌های کواریانس یا همبستگی درآمده و یک مجموعه معادلات رگرسیون بین متغیرها تدوین می‌شود. چنانچه در مدل برای هر متغیر از بیش از یک نشانگر استفاده شود، مدل شامل مؤلفه اندازه‌گیری نیز می‌شود. مدل یابی معادله ساختاری یک رویکرد جامع برای آزمون فرضیه‌هایی درباره روابط متغیرهای مشاهده‌شده و مکنون است که گاه تحلیل ساختاری کواریانس، مدل یابی علی نامیده شده است. اما اصطلاح غالب در این روزها، مدل یابی معادله ساختاری است. می‌توان گفت تکنیک مدل‌سازی معادلات ساختاری یکی از روش‌های اصلی و جدید برای حل مدل‌های پیچیده با روابط علت و معلولی در علوم اجتماعی است که به پژوهشگر امکان می‌دهد تأثیرات همزمان متغیرها را بر یکدیگر با تأکید بر نقش خطاهای اندازه‌گیری نشان دهد. متغیرهای مکنون بیانگر یک سری سازه‌های تئوریک هستند مانند مفاهیم انتزاعی که مستقیماً قابل مشاهده نیستند و به‌طور غیرمستقیم و به‌واسطه متغیرهای آشکار از طریق ابزارهای مختلف گردآوری داده‌ها از جمله پرسشنامه، مصاحبه‌ها یا مشاهدات جمع‌آوری می‌شود. متغیرهای مکنون خود به دو نوع؛ متغیرهای درونزا و برونزا تقسیم می‌شوند. متغیرهای مکنون برونزا متغیرهای مکنونی هستند که علت تغییرات آن‌ها خارج از مدل است و بر متغیرهای دیگر تأثیر می‌گذارند. متغیرهای برونزا متغیرهایی هستند که از سایر متغیرهای مدل تأثیر می‌پذیرند. مدل ساختاری به بررسی رابطه میان متغیرهای مکنون (برونزا و درونزا) می‌پردازد. برای بررسی برآزش داده‌ها با متغیرهای مکنون از مدل اندازه‌گیری استفاده شد. به‌منظور بررسی برازندگی مدل معادلات ساختاری، انواع گوناگونی آزمون برازندگی ایجاد گردیده که همواره در حال تکامل‌اند، اما هنوز درباره حتی یک آزمون بهینه نیز توافق همگانی وجود ندارد. نتیجه آن است که مقالات مختلف، شاخص‌های مختلفی را ارائه کرده‌اند.

جامعه آماری در این پژوهش، رئیس حسابداری، مدیران مالی و معاونین مالی شاغل در شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار می‌باشد. قلمرو زمانی پژوهش نیز سال ۱۴۰۰ است. با توجه به اینکه امکان کسب نظرات تمام جامعه آماری وجود ندارد و برخی از اعضای جامعه آماری نیز اصولاً ممکن است تمایلی به مشارکت در آزمون از خود نشان ندهند، تحقیق با استفاده از نمونه‌گیری انجام می‌شود. با استفاده از فرمول برآورد حد اقل حجم نمونه برای جامعه معین که در ادامه آورده می‌شود تعداد نمونه تحقیق انتخاب می‌گردد. فرمول به شرح ذیل است.

$$n \geq \frac{N(t^2 \cdot (pq))}{N(d^2) + t^2 \cdot (Pq)}$$

N: رئیس حسابداری، مدیران و معاونین مالی

n: حد اقل تعداد اعضای نمونه تحقیق

t: ۱/۹۶ برای فاصله اطمینان ۹۵ درصد

P: احتمال موفقیت فرضیه

q: احتمال عدم موفقیت فرضیه

d: پذیرش خطای برآورد

در زمان توضیح پرسشنامه‌ها با رجوع به سایت سازمان بورس اوراق بهادار، تعداد شرکت‌های بورسی حدود ۵۰۰ شرکت فعال در نظر گرفته شده است که با فرض هر شرکت حداقل ۳ نفر (معاون مالی، مدیر مالی و رئیس حسابداری) که جمعاً ۱۵۰۰ نفر تعداد جامعه آماری را تشکیل داده‌اند که با وارد کردن در مدل نمونه‌گیری فوق تعداد ۳۰۶ نفر به‌عنوان نمونه‌گیری تحقیق حاضر انتخاب شدند.

$$n \geq \frac{1500(1.96^2 \cdot (50\% * 50\%))}{1500(5\%^2) + 1.96^2 \cdot (50\% * 50\%)} = 306$$

نکته‌ای که لازم است در خصوص این فرمول، گفته شود آن است که چنانچه مقدار p در دسترس نباشد، می‌توان مقدار ۰/۵ را برای آن در نظر گرفت که در این حالت، این فرمول بزرگترین و محافظه کارانه‌ترین عدد ممکن را به دست خواهد داد، که در این تحقیق نیز عدد ۰/۵ برای آن در نظر گرفته می‌شود. با توجه به اینکه تعداد جامعه آماری تحقیق حاضر محدود می‌باشد لذا محاسبه فرمول مورگان تعداد نمونه ۳۰۶ نفر بوده است که با استفاده از روش نمونه‌گیری احتمالی تصادفی ساده محقق اقدام به انتخاب نمونه آماری جهت توزیع پرسشنامه کرده است. ویژگی‌های جمعیت شناختی گروه نمونه در جدول ۲ ارائه شده است. به منظور تامین روایی (اعتبار محتوایی) ابزار پرسشنامه، با توزیع آزمایشی تعدادی از پرسشنامه بصورت محدود بین خبرگان و اساتید فن، برخی نواقص و اشکال‌های آن شناسایی و مورد بازبینی و تعدیل قرار گرفت. بنابراین، پرسش‌نامه از اعتبار محتوایی برخوردار است. پایایی ابزار اندازه‌گیری یعنی اینکه ابزار اندازه‌گیری انتخاب شده، در صورت تکرار اندازه‌گیری متغیرها در شرایط یکسان، تا چه حد نتایج مشابهی را ارائه می‌کند. ضریب آلفای کرونباخ، یکی از متداول‌ترین روش‌های اندازه‌گیری اعتمادپذیری و یا پایایی پرسشنامه‌هاست. ضریب آلفای کرونباخ برای پرسشنامه‌های حاضر در جدول ۱ نشان می‌دهد سوالات از پایایی قابل قبولی برخوردار است.

جدول ۱- ضریب آلفای کرونباخ

ابعاد اصلی	آلفای کرونباخ	ابعاد فرعی	آلفای کرونباخ
دستکاری هیجانی	۰/۹۵	-	-
پولشویی	۰/۹۱	-	-
جهت‌گیری اخلاقی	۰/۹۴	ایده آل گرایی	۰/۸۹

منبع: یافته های پژوهشگر

جدول ۲- ویژگیهای جمعیت شناختی نمونه

متغیرها	شرح	فراوانی	درصد
جنسیت	زن	۷۱	۲۳/۲۱
	مرد	۲۳۵	۷۶/۷۹
تجربه حرفه‌ای	۱۰ و کمتر از ۱۰ سال	۱۵	۴/۹
	۱۱ تا ۱۵ سال	۱۰۷	۳۴/۹۶
	۱۶ تا ۲۰ سال	۹۱	۲۹/۷۳
	۲۱ به بالا	۹۳	۳۰/۳۹
موقعیت شغلی	رئیس حسابداری	۱۳۳	۴۳/۴۶
	مدیر مالی	۹۷	۳۱/۷۰
	معاون مالی	۷۶	۲۴/۸۴
سن	زیر ۳۰ سال	۴۱	۱۳/۴۰
	بین ۳۱ تا ۴۰ سال	۸۳	۲۷/۱۲
	بین ۴۱ تا ۵۰ سال	۱۰۵	۳۴/۳۱
	بالای ۵۰ سال	۷۷	۲۵/۱۷

منبع: یافته های پژوهشگر

۵- نتایج تحقیق

در پژوهش حاضر از نسخه ۴ نرم افزار پی ال اس استفاده گردید. در مدل های پی ال اس دو مدل آزمون می شود. مدل بیرونی^۱ هم ارز مدل اندازه گیری و مدل درونی^۲ مشابه مدل در مدل معادلات ساختاری است. برای آزمون فرضیات قبل از هر چیز بایستی مدل بیرونی مورد ارزیابی قرار گیرد. برای ارزیابی مدل بیرونی از سه معیار بار عاملی سؤالات (روایی همگرا)، ρ دیلون-گلد اشتاین (پایایی مرکب) و میانگین واریانس استخراج شده (AVE) استفاده می گردد که در جدول (۳) خلاصه شده‌اند.

با توجه به جدول (۳)، مقدار پایایی مرکب برای مدل اندازه گیری بیشتر از ۰/۷ می باشد که نشان دهنده آن است که مدل از پایایی مرکب لازم برخوردار است. همچنین با توجه به مقدار میانگین واریانس استخراج شده که بالاتر از ۰/۵ می باشد می توان بیان نمود که گویه ها می توانند به اندازه کافی واریانس متغیر های مدل پژوهش را تشریح نمایند.

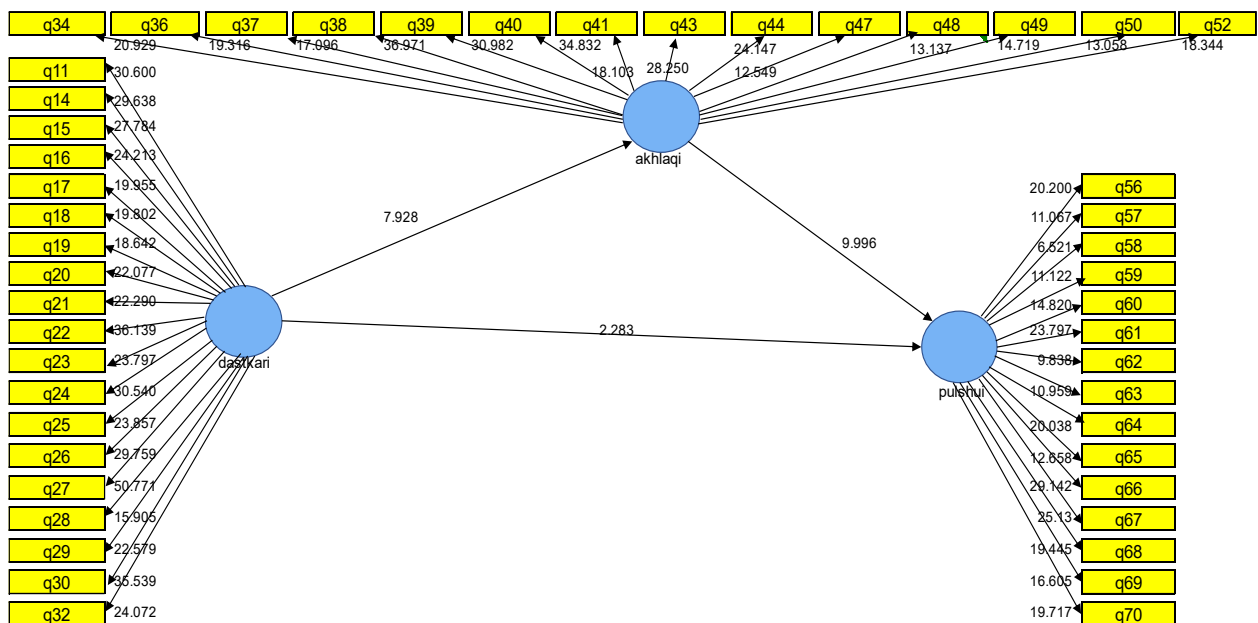
جدول ۳- ارزیابی میزان برازش مدل بیرونی (مدل اندازه گیری)

AVE (>0.5)	pc (>0.6)	ابعاد
0.57	0.94	جهت‌گیری اخلاقی
0.54	0.96	دست‌کاری هیجانی
0.52	0.92	پولشویی
0.61	0.91	ایده آل‌گرایی
0.51	0.87	نسبی‌گرایی

منبع: یافته‌های پژوهشگر

پس از آزمون مدل بیرونی لازم است تا مدل درونی که نشانگر ارتباط بین متغیرهای مکنون پژوهش است، ارایه شود. با استفاده از مدل درونی می‌توان به بررسی فرضیه‌های پژوهش پرداخت. دومین مرحله در برآورد مدل، آزمون معنی‌داری ضرایب مسیرفرض شده در مدل پژوهش و واریانس تشریح شده یا ضریب تبیینی است که به وسیله‌ی هر مسیر برآورد می‌گردد. با توجه به اینکه، برخی گویه‌ها دارای بار عاملی پایین‌تر از آستانه مطلوب بودند که از مدل حذف شدند و مدل مجدداً مورد آزمون قرار گرفت. برای بررسی میزان معنادار بودن ضریب مسیر لازم است تا مقدار t هر مسیر نشان داده شود که در جدول ۴ مشخص شده است.

فرضیه اصلی اول: دستکاری هیجانی بر تمایل حسابداران به پولشویی تأثیر دارد.

شکل ۱- مدل کلی آزمون شده پژوهش (فرضیه اصلی اول)

جدول ۴- ضریب مسیر و آماره آزمون فرضیه اصلی اول

نتیجه	ضریب مسیر	آماره Z	مسیر
تایید	۰.۱۶۲	۲.۲۸۳	دست‌کاری هیجانی ← پولشویی

منبع: یافته‌های پژوهشگر

با توجه به مقدار تی ۲/۲۸۳ که بالاتر از آستانه ی ۱/۹۶ بوده لذا اثر معنی دار بوده و فرضیه اول تحقیق تایید می گردد و چون ضریب مسیر مثبت می باشد لذا اثر مثبت و معنی دار می باشد و میزان این تأثیر ۱۶ درصد مثبت است.

برای بررسی فرضیه ها و نقش میانجی گری متغیر از یک آزمون پرکاربرد به نام آزمون سوبل استفاده شده است که برای معناداری تأثیر متغیر میانجی در رابطه میان دو متغیر دیگر به کار می رود. در آزمون سوبل یک مقدار Z-value از طریق فرمول زیر به دست می آید که در صورت بیشتر شدن این مقدار از ۱/۹۶ می توان در سطح اطمینان ۹۵٪ معنادار بودن تأثیر میانجی یک متغیر را تایید نمود.

$$Z - value = \frac{a \times b}{\sqrt{(b^2 \times s_a^2) + (a^2 \times s_b^2) + (s_a^2 \times s_b^2)}}$$

در این رابطه:

a: ضریب مسیر میان متغیر مستقل و میانجی

b: ضریب مسیر میان متغیر میانجی و وابسته

S_a: خطای استاندارد مسیر متغیر مستقل و میانجی

S_b: خطای استاندارد مسیر متغیر میانجی و وابسته

همچنین برای تعیین شدت اثر غیر مستقیم از طریق متغیر میانجی از آماره ای به نام VAF استفاده می شود که مقدار بین ۰ و ۱ را اختیار می کند و هرچه این مقدار به ۱ نزدیکتر باشد نشان از قوی تر بودن تأثیر متغیر میانجی دارد در واقع این مقدار نسبت اثر غیر مستقیم بر اثر کل را می سنجد. مقدار VAF از طریق فرمول زیر محاسبه می شود:

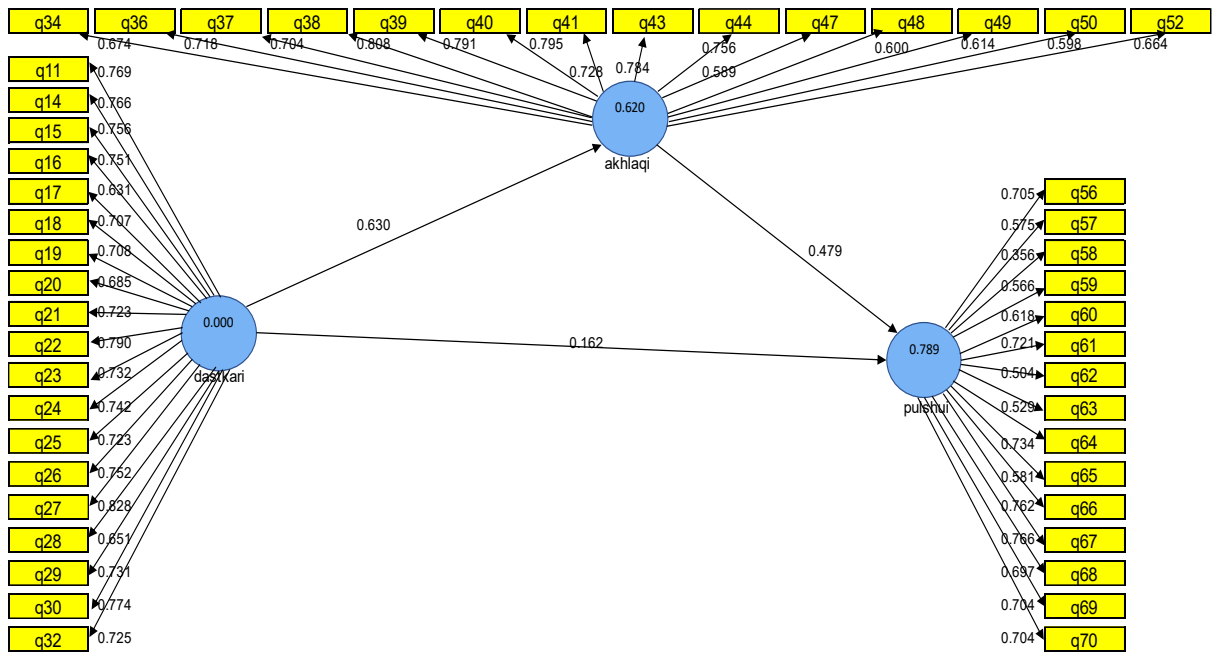
$$VAF = \frac{a \times b}{(a \times b) + c}$$

a: مقدار ضریب مسیر میان متغیر مستقل و میانجی

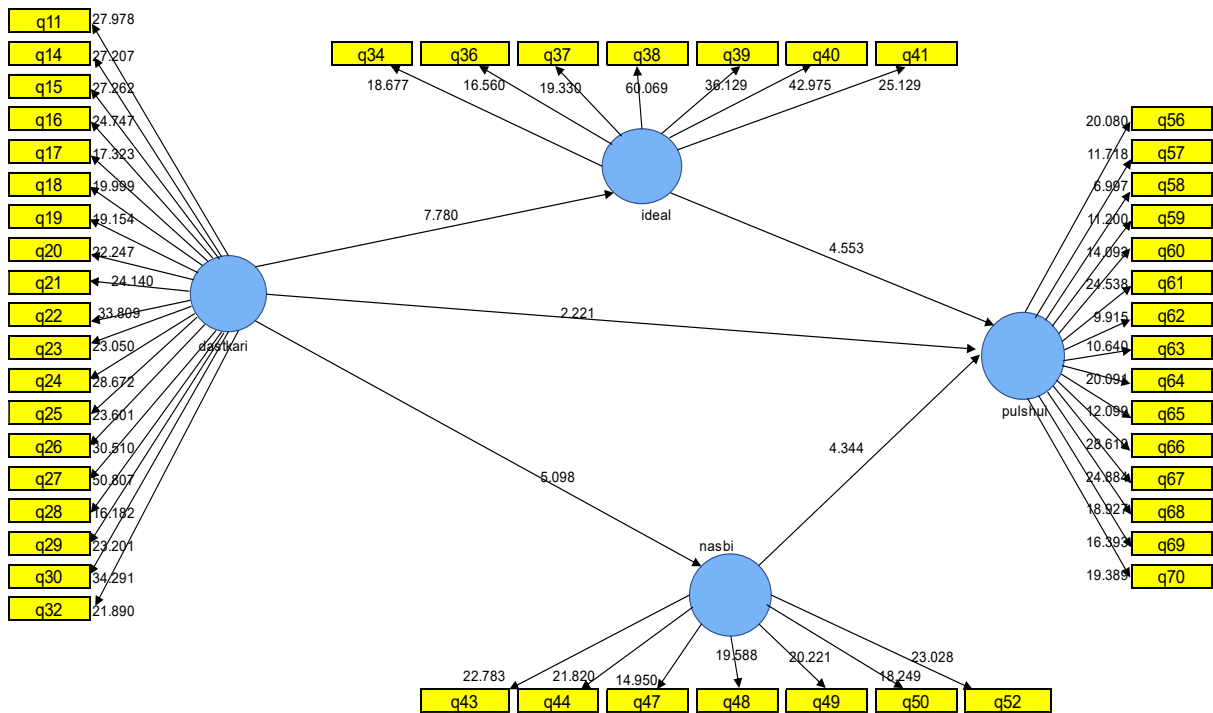
b: مقدار ضریب مسیر میان متغیر میانجی و وابسته

c: مقدار ضریب مسیر میان متغیر مستقل و وابسته

فرضیه اصلی دوم (نقش میانجی): دست‌کاری هیجانی از طریق جهت‌گیری اخلاقی بر تمایل حسابداران به پولشویی تأثیر دارد.

شکل ۲- مدل کلی آزمون شده پژوهش (نقش میانجی)

شکل ۳- مدل آزمون شده پژوهش (ضرایب مسیر و بارهای عاملی) فرضیات فرعی

- a: ضریب مسیر میان متغیر مستقل و میانجی = ۰.۶۳۰
- b: ضریب مسیر میان متغیر میانجی و وابسته = ۰.۴۷۹
- S_a : خطای استاندارد مسیر متغیر مستقل و میانجی = ۰.۰۸۱
- S_b : خطای استاندارد مسیر متغیر میانجی و وابسته = ۰.۰۵۰

$$z - value = \frac{0.630 \times 0.479}{\sqrt{(0.479^2 \times 0.081^2) + (0.630^2 \times 0.050^2) + (0.081^2 \times 0.050^2)}} = 6.019$$

با توجه به اینکه مقدار Z-value محاسبه شده ۶/۰۱۹ بزرگتر از ۱/۹۶ به دست آمده است در نتیجه دستکاری هیجانی بر تمایل حسابداران به پولشویی بطور غیرمستقیم و از طریق متغیر میانجی جهت گیری اخلاقی تأثیر دارد.

"تعیین شدت اثر غیر مستقیم از طریق متغیر میانجی":
C: مقدار ضریب مسیر میان متغیر مستقل و وابسته = ۰.۱۶۲

$$VAF = \frac{0.630 \times 0.479}{(0.630 \times 0.479) + 0.162} = 0.651$$

این بدان معناست که ۶۵ درصد از اثر کل دستکاری هیجانی بر تمایل حسابداران به پولشویی از طریق غیر مستقیم توسط جهت گیری اخلاقی تبیین می‌شود.

جدول ۵- ضرایب مسیر و آماره آزمون فرضیات میانجی

نتیجه	آماره Z	ضریب مسیر	مسیر
تایید	۶.۰۱۹	۰.۶۵۱	دستکاری هیجانی ← جهت‌گیری اخلاقی ← پولشویی

منبع: یافته‌های پژوهشگر

فرضیه فرعی اول: دستکاری هیجانی از طریق ایده آل‌گرایی بر تمایل حسابداران به پولشویی تأثیر دارد.

- a: ضریب مسیر میان متغیر مستقل و میانجی = ۰.۲۹۶
- b: ضریب مسیر میان متغیر میانجی و وابسته = ۰.۲۷۲
- S_a: خطای استاندارد مسیر متغیر مستقل و میانجی = ۰.۰۸۸
- S_b: خطای استاندارد مسیر متغیر میانجی و وابسته = ۰.۰۵۲

$$z - value = \frac{0.296 \times 0.272}{\sqrt{(0.272^2 \times 0.088^2) + (0.296^2 \times 0.052^2) + (0.088^2 \times 0.052^2)}} = 2.793$$

با توجه به اینکه مقدار Z-value محاسبه شده (۲/۷۹۳) بزرگتر از ۱/۹۶ به دست آمده است در نتیجه دستکاری هیجانی بر تمایل حسابداران به پولشویی بطور غیرمستقیم و از طریق متغیر میانجی ایده آل‌گرایی تأثیر دارد.

"تعیین شدت اثر غیر مستقیم از طریق متغیر میانجی":
C: مقدار ضریب مسیر میان متغیر مستقل و وابسته = ۰.۱۶۵

$$VAF = \frac{0.296 \times 0.272}{(0.296 \times 0.272) + 0.165} = 0.328$$

این بدان معناست که ۳۲ درصد از اثر کل دستکاری هیجانی بر تمایل حسابداران به پولشویی از طریق غیر مستقیم توسط ایده آل گرایی تبیین می‌شود.

فرضیه فرعی دوم: دستکاری هیجانی از طریق نسبی گرایی بر تمایل حسابداران به پولشویی تأثیر دارد.

- a: ضریب مسیر میان متغیر مستقل و میانجی = ۰.۴۶۸
 b: ضریب مسیر میان متغیر میانجی و وابسته = ۰.۲۳۷
 S_a: خطای استاندارد مسیر متغیر مستقل و میانجی = ۰.۸۷
 S_b: خطای استاندارد مسیر متغیر میانجی و وابسته = ۰.۵۶

$$z - value = \frac{0.468 \times 0.237}{\sqrt{(0.237^2 \times 0.0087^2) + (0.468^2 \times 0.0056^2) + (0.0087^2 \times 0.0056^2)}} = 3.291$$

با توجه به اینکه مقدار Z-value محاسبه شده (۳.۲۹۱) بزرگتر از ۱/۹۶ به دست آمده است در نتیجه دستکاری هیجانی بر تمایل حسابداران به پولشویی بطور غیرمستقیم و از طریق متغیر میانجی نسبی گرایی تأثیر دارد.

"تعیین شدت اثر غیر مستقیم از طریق متغیر میانجی":
 c: مقدار ضریب مسیر میان متغیر مستقل و وابسته = ۰.۱۶۵

$$VAF = \frac{0.468 \times 0.237}{(0.468 \times 0.237) + 0.165} = 0.402$$

این بدان معناست که ۴۰ درصد از اثر کل دستکاری هیجانی بر تمایل حسابداران به پولشویی از طریق غیر مستقیم توسط نسبی گرایی تبیین می‌شود.

جدول ۶- خلاصه ضرایب مسیر و آماره آزمون فرضیه های اصلی و فرعی

فرضیه ها	مسیر	ضریب مسیر	آماره	نتیجه
فرضیه (۱)	دستکاری هیجانی ← پولشویی	۰/۱۶۲	۲/۲۸۳	تایید
فرضیه (۲)	دستکاری هیجانی ← جهتگیری اخلاقی ← پولشویی	۰/۶۵۱	۶/۰۱۹	تایید
فرضیه (۲-۱)	دستکاری هیجانی ← ایده آل گرایی ← پولشویی	۰/۳۲۸	۲/۷۹۳	تایید
فرضیه (۲-۲)	دستکاری هیجانی ← نسبی گرایی ← پولشویی	۰/۴۰۲	۳/۲۹۱	تایید

منبع: یافته های پژوهشگر

۶- نتیجه گیری و پیشنهادات

در پژوهش حاضر سعی شده است تا ارتباط میان ویژگی رفتاری دست کاری هیجانی را بر تمایل افراد به پولشویی به‌عنوان یکی از جرائم مالی با

نقش میانجی جهت‌گیری اخلاقی (ایده آل‌گرایی و نسبی‌گرایی) مورد مطالعه قرار دهد که در قالب ۲ فرضیه اصلی و ۲ فرضیه فرعی مورد بررسی قرار گرفت. این پژوهش به روش میدانی و از طریق پرسشنامه انجام شده است. همچنین قلمرو موضوعی در حوزه رفتاری می‌باشد که تأثیر دستکاری هیجانی بر پولشویی با نقش میانجی جهت‌گیری اخلاقی حسابداران، قلمرو زمانی این پژوهش مقطع زمانی سال ۱۴۰۰ و قلمرو مکانی آن کشور ایران است. جامعه آماری پژوهش شامل رئیس حسابداری، مدیران مالی و معاونین مالی در شرکت‌ها پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران می‌باشد. تعداد نمونه آماری طبق جدول مورگان ۳۰۶ نفر بوده است که با استفاده از روش نمونه‌گیری تصادفی ساده انجام شده است. به منظور جمع‌آوری داده‌ها و اطلاعات از پرسشنامه استفاده شده و برای روایی پرسشنامه پژوهش (ابزار نهایی پژوهش از معنا دار بودن بار عاملی تحقیق) توسط نرم‌افزار اسمارت پی ال اس نسخه ۴ انجام شده است و برای سنجش پایایی پرسشنامه پژوهش از نرم‌افزار آماری اس‌اس‌اس استفاده که میزان پایایی آزمون جهت مجموعه سوالات پرسشنامه با استفاده از فرمول آلفای کرونباخ استفاده شده است؛ ضریب آلفای کرونباخ پس از جمع‌آوری داده‌ها محاسبه شده است.

نتایج فرضیه اول این پژوهش نشان می‌دهد که دستکاری هیجانی بر تمایل حسابداران به پولشویی تأثیر دارد. پولشویی روشی در معاملات مالی است که در آن ماهیت، منبع و با مقصد پول شفاف نبوده و پنهان می‌باشد. در حقیقت یکی از مهم‌ترین روش‌های اقتصاد زیرزمینی به شمار می‌رود. در حالت کلی پولشویی به‌عنوان یک رفتار غیراخلاقی ریشه در موضوعات اخلاقی و روان‌شناختی دارد.

هوش هیجانی شامل شناخت، کنترل عواطف و هیجان‌های خود است. هوش هیجانی باعث بهبود مهارت‌های درون فردی، سازش‌پذیری و مدیریت استرس شده همچنین سطح کارایی افراد را در زمینه تحصیلی و تخصصی افزایش می‌دهد. اما هوش هیجانی دارای جنبه‌های منفی نیز است که نشان دهنده توانایی افراد برای تحت تأثیر قرار دادن احساسات دیگران به نفع خود می‌باشد. چنین افرادی با ویژگی هیجانی بالا احساسات و عواطف دیگران را تحت تأثیر قرار داده و آن را جهت دستیابی به منافع شخصی مدیریت می‌کنند. دستکاری هیجانی جنبه منفی هوش هیجانی است. دستکاری هیجانی نشان دهنده توانایی افراد برای به کنترل گرفتن احساسات دیگران به نفع خود است. بر این اساس دستکاری هیجانی موجب افزایش رفتارهای غیر اخلاقی می‌شود.

طبق متون روان‌شناسی احساسات و هیجانات اشخاص در تصمیم‌گیری‌های آن‌ها نقش با اهمیتی را ایفا می‌نماید. این مهم تا آن جاست که تحقیقات در حوزه روان‌شناسی نشان دادند که قضاوت و تصمیم‌گیری افراد تحت تأثیر ویژگی‌های فردی-رفتاری افراد بوده و این ویژگی‌ها بر تصمیمات مالی آن‌ها اثرگذار است. مطالعات نشان داده‌اند که دستکاری هیجانی و هیجانات و ویژگی‌های شخصیتی منفی موجب نقض هنجارهای جامعه می‌شود. در واقع دستکاری هیجانی تمایل حسابداران به بروز رفتارهای غیر اخلاقی مانند جرائم مالی نظیر پولشویی را افزایش می‌دهد. نتایج حاصله با نتایج پژوهش‌های بلچاک و همکاران، (۲۰۱۸)؛ برازل و دنگ (۲۰۰۸)، مورفی (۲۰۱۲) مطابقت دارد.

نتایج فرضیه اصلی دوم و فرعی آن نشان می‌دهد که دستکاری هیجانی از طریق جهت‌گیری اخلاقی (نسبی‌گرایی و ایده آل‌گرایی) بر تمایل حسابداران به پولشویی تأثیر دارد. دستکاری هیجانی یکی از جنبه‌های منفی هوش هیجانی است. هوش هیجانی عبارت است از مجموعه توانایی‌های ادراکی و عملیاتی در دو حوزه فردی و اجتماعی. منظور از حوزه فردی شناخت و آگاهی از هیجانات خود است و حوزه اجتماعی یعنی آگاهی از احساسات و هیجان دیگران. به بیان دیگر هوش هیجانی از دو حالت شناخت و هیجان تشکیل شده است. در بخش شناخت فرد باید توانایی درک هیجان‌های پیچیده در زنجیره‌های هیجانی و چگونگی تغییر هیجان‌ها از مرحله ای به مرحله دیگر و توانایی تشخیص علل هیجان‌های خود و درک روابط بین آن‌ها را داشته باشد. همچنین در بخش هیجان شخص باید توانایی به تعویق انداختن احساسات، توانایی چالش و گریز از یک حالت به صورت متفکرانه، توانایی کنترل فکوره هیجان‌ها در ارتباط با خویشتن و دیگران، توانایی تنظیم هیجان‌ها در خود و دیگران از طریق تعدیل هیجان‌های منفی و افزایش هیجان‌های خوشایند را دارا باشد. اما افراد با ویژگی دستکاری هیجانی بالا، بعد از مرحله شناخت در مرحله هیجان بر احساسات و عواطف دیگران تسلط دارند و آن را به نفع خود مدیریت می‌نمایند تا منافع شخصی خود را به دست آورند. بنابراین احساسات و هیجانات فرد می‌تواند بر قضاوت و تصمیم‌گیری او اثر بگذارد به این صورت که احساسات و هیجانات خوب موجب ایجاد نگاهی مثبت به موضوع و وضعیت می‌شود اما احساسات و هیجانات منفی موجب ایجاد دیدگاه منفی نسبت به مسائل می‌شود.

کسانی که از دستکاری هیجانی بالایی برخوردار هستند سعی می‌کنند تا با به‌کارگیری الفاظ گوناگون، بازی با کلمات، تکرار و پافشاری و ترفندهای مختلف احساسات دیگران را برانگیخته و آن را در نفوذ و سیطره خود قرار دهند. دستکاری هیجانی می‌تواند بر هنجارهای اجتماعی و رفتارهای حسابداران تأثیر بگذارد. حسابداران که هیجانات منفی بیشتری دارند تمایل کمتری به انجام رفتارهای مثبت اجتماعی داشته و انگیزه بیشتری برای اعمال غیر اخلاقی نظیر پولشویی دارند. نتایج مطالعات در حوزه حسابداری و مالی و اقتصادی نشان می‌دهد که دستکاری هیجانی بر جهت‌گیری اخلاقی تأثیرگذار است و موجب ارائه گزارش‌های مالی و اقتصادی گمراه‌کننده می‌شود (آستین و همکاران، ۲۰۰۷؛ مورفی، ۲۰۱۲). نتایج حاصله با نتایج پژوهش‌های لوبو و همکاران، (۲۰۱۹)؛ آنجسکو و همکاران (۲۰۱۹)؛ بلچاک و همکاران (۲۰۱۸)؛ برازل و دنگ، (۲۰۰۸)، مورفی، (۲۰۱۲) مطابقت دارد. برای پژوهش‌های آتی پیشنهادهای به شرح زیر می‌شود:

استفاده از سایر معیارهای شخصیتی مانند تحلیل شخصیت نئو در تأثیرگذاری بر اقدام‌های مرتبط با جرائم مالی و اقتصادی از جمله پولشویی. آزمون تجربی نظریه ذهن در روابط بین ماکیاولیسم، جهت‌گیری اخلاقی و دستکاری هیجانی. آزمون سایر ویژگی‌های نظریه سه‌گانه تاریخ شخصیت (خودشیفتگی و جامعه‌ستیزی) بر رابطه بین رفتارهای غیر اخلاقی و جرائم اقتصادی. ارائه مدلی مبتنی بر سازوکارهای نظام راهبری در کاهش ریسک پولشویی.

فهرست منابع

- ۱) امیری، سعید، عبدی، رسول، پاک مرام، عسگر، اقدم مزرعه، رسول (۱۴۰۰) نقش واحد حسابرسی در ریسک پولشویی، مجله دانش حسابداری و حسابرسی مدیریت، ۹(۱)، صص ۱۶۷-۱۷۷.
  - ۲) حیدری، قنبر، نیکو مرام، هاشم، بنی مهد، بهمن، وکیلی فرد، حمیدرضا (۱۴۰۱) تبیین دیدگاه مبادله اجتماعی در گرایش به افشای تخلف‌های حسابداری در سایه صفات پنهان شخصیت نظارت‌کنندگان مالی، مجله پیشرفت‌های حسابداری، ۱۴(۱)، صص ۱-۳۶.
  - ۳) خسروآبادی، طاهره و بنی مهد، بهمن. (۱۳۹۴)، پیش‌بینی بی‌اخلاقی و فساد مالی با توجه به اعتماد اجتماعی در حرفه حسابرسی. اخلاق در علوم و فناوری، ۱۰(۴)، ۴۵-۵۳.
  - ۴) سرمد، زهره؛ بازرگان، عباس و حجازی، الهه (۱۳۹۰)، روش‌های تحقیق در علوم رفتاری، آگه، تهران، چاپ ۲۱، ۲۲-۱۷۷.
  - ۵) شریفی، سید محمد رضا، حقیقت، علی، ابراهیمی، مهرزاد، امینی فرد، عباس (۱۳۹۸) ارزیابی تأثیر توسعه مالی بر اقتصاد زیرزمینی در ایران، مجله اقتصاد مالی، ۱۳(۲)، صص ۴۱-۷۲.
  - ۶) عیسی خانی خانسری، خردیار، سینا و بهمن بنی مهد (۱۴۰۱)، تأثیر ماکیاولیسم و هوش هیجانی بر جهت‌گیری اخلاقی دانشجویان حسابداری دوره تحصیلات تکمیلی: آزمون نظریه ذهن، فصلنامه علمی پژوهشی دانش حسابداری و حسابرسی مدیریت، دوره ۱۱، شماره ۳، صص ۱-۱۱.
  - ۷) کارآزموده فرد، یونس، اکبری مقدم، بیت‌الله، میرزاپور باباجان، اکبر، هادی زاده، آرشد (۱۴۰۰) رابطه علیت بین توسعه مالی و اقتصاد زیر زمینی در ایران، مجله اقتصاد مالی، ۱۵(۱)، صص ۱۶۵-۱۸۶.
  - ۸) مران جوری، مهدی، خلخالی، مرضیه، علی خانی، رضیه، تقی پوریان، یوسف (۱۴۰۰)، تأثیر ماکیاولیسم بر نگرش حسابرسان نسبت به فعالیت‌های بازاریابی با نقش میانجی جهت‌گیری اخلاقی، پژوهش‌های کاربردی در گزارشگری مالی، ۱۰(۱۹)، صص ۳۵-۶۰.
- 9) Austin, E. J., Farrelly, D., Black, C., & Moore, H. (2007). Emotional intelligence, Machiavellianism and emotional manipulation: Does EI have a dark side? *Personality and Individual Differences*, 43(1), 179-189
  - 10) Bianchi, R., Mirkovic, D., (2020) Is Machiavellianism associated with depression? A cluster-analytic study *Personality and Individual Differences*, Vol 152(1): 1-5.
  - 11) Belschak, F. D., Den Hartog, D. N., & de Hoogh, A. H. B. (2018). Angels and demons: The effect of ethical leadership on Machiavellian employees' work behaviors. *Frontiers in Psychology*, Vol.9: 1-13.
  - 12) Brazel, J. F., & Dang, L. (2008). The effect of ERP system implementations on the management of earnings and earnings release dates. *Journal of information systems*, 22(2), 1-21.
  - 13) Bradberry, T., and J.Greave. (2005). *Emotional intelligence quick book*. Translated by: M. Ganji. Tehran: Savalan Publication. Denham SA, K.A Blair, E. DeMulder, J. Levitas, K. Sawyer, Auerbach-Major S.;1;2003. *Preschool emotional competence: pathway to social competence. Child Dev.* 74:238-56.
  - 14) Enachescu, J., Olsen, J., Kogler, C., Zeelenberg, M., Breugelmans, S.M., Kirchler, E., (2019) The Role of Emotions in Tax Compliance Behavior: A Mixed-Methods Approach, *Journal of Economic Psychology*, doi: <https://doi.org/10.1016/j.joep.2019.102194>
  - 15) Grieve, R., March, E., Van Doorn G., (2014) Masculinity might be more toxic than we think: The influence of gender roles on trait emotional manipulation, *Personality and Individual Differences* 138 : 157-162

- 16) Lobo (2019). The Effect of Independence, Professional Ethics & Auditor Experience on Audit Quality. *International Journal of Scientific & Technology Research*, 8(02), pp. 24-27.
- 17) Murphy, P.R., (2012) Attitude, Machiavellianism and the rationalization of misreporting, *Accounting, Organizations and Society* 37, 242–259
- 18) Palomino P. and Canas, R. (2010) Machiavellians, Unethical Workmates and Intention to Stay: An Empirical Exploration. *International Journal of Management and Information System*, pp.59-65.
- 19) Ruiz-Palomino, P., Bañón-Gomis, A., Linuesa-Langreo, J., (2019) Impacts of peers' unethical behavior on employees' ethical intention: Moderated mediation by Machiavellian orientation, *Business Ethics: A European Review*, 28(2): 185-205.
- 20) Shafer, W. E., & Wang, Z., (2018) Machiavellianism, social norms, and taxpayer compliance , *Business Ethics: A European Review*, 27, 42–55

The Effect of Emotional Manipulation on Money laundering with the Mediating Role of Ethical Orientation Accountants

Hadi Movarekh¹, Mehdi Maranjory², Razyhe Ali Khani³, Mohammad Reza Pourali⁴

Abstract

Personality and ethical characteristics have a significant impact on the Accountant professional behaviors. This study was conducted to investigate the effect of Emotional Manipulation on Money laundering with the mediating role of Accountant ethical orientations.

For this purpose, we are selecting a sample of 306, accounting chiefs and financial managers of the Tehran stock exchange listed firms. In the present study, in order to have equal chances for all members of the sample, a simple random sampling method. Theoretical foundations of the research were collected through library studies and research data were collected through a questionnaire. The research hypotheses are tested on the basis of structural equations. The results showed that Emotional Manipulation has a positive and significant effect on Money laundering. Emotional Manipulation through ethical orientation has a positive and significant effect on Money laundering. Also, Emotional Manipulation through relativism and idealism has a positive and significant effect on Money laundering.

Keywords: Emotional Manipulation, Money laundering, Ethical Orientation.

Classification JEL: M31, M32

---

¹ Department of Accounting, Chalous Branch, Islamic Azad University, Chalous, Iran Hadi.Movarekh@yahoo.com

² Department of Accounting, Chalous Branch, Islamic Azad University, Chalous, Iran (corresponding author) Mr.maranjory@gmail.com

³ Department of Accounting, Chalous Branch, Islamic Azad University, Chalous, Iran Alikhani_r2@yahoo.com

⁴ Department of Accounting, Chalous Branch, Islamic Azad University, Chalous, Iran Pourali@iauc.ac.ir

